

Філіпенко Тетяна В'ячеславівна

*в.о. завідувача кафедри державно-правових дисциплін та міжнародного права,
доктор наук з державного управління, професор*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ

Валютне регулювання здійснюється на різних рівнях у рамках національної, регіональної і світової валютних систем. На сучасному етапі відбувається активне міжнародне співробітництво в сфері валютного регулювання як на світовому рівні (Міжнародний валютний фонд), так і на регіональному рівні (Європейський валютний союз). Тому ефективне регулювання валютної сфери – це найважливіший фактор усе більш активної участі України в світогосподарських зв'язках.

Досвід державного регулювання валютних операцій таких країн, як Німеччина, Франція, Італія, Португалія, США свідчить про те, що розвиток національних валютних законодавств більшості зарубіжних країн будувався в умовах зміцнення міжнародних зв'язків, створення й розвитку міжнародних валютно-фінансових інститутів. Зазначені обставини дозволили провести найважливіші реформи валютної політики, удосконалити інструменти валютного регулювання й поступово послабити валютний контроль.

Можна виділити три режими національного валютного регулювання залежно від ступеня державного втручання:

- валютна монополія держави, при якій національна грошова одиниця не підлягає конвертації і є замкненою валютою;

- наявність системи валютних обмежень при проведенні певних операцій, коли національна грошова одиниця має тенденцію до виходу за межі внутрішнього грошового ринку й стає обмежено конвертованою;

- відсутність валютних обмежень, коли національна грошова одиниця виходить на світовий валютний ринок і стає вільно конвертованою.

Валютні обмеження є досить потужним, ефективним й оперативним інструментом валютної політики. За допомогою того чи іншого обмеження (у вигляді норми, заборони, правила тощо), держава має можливість регулювати ситуацію на валютному ринку, відповідно до економічного стану та стану грошового ринку. У той же час цей інструмент має переважно адміністративний характер і суперечить тенденції лібералізації валютних відносин.

Уперше валютні обмеження значно поширились в роки першої світової війни в Австро-Угорщині, а потім і в усіх інших воюючих країнах. Після війни, у період часткової і тимчасової економічної стабілізації, їх було майже цілком скасовано. У даний час наявність тих чи інших обмежень на проведення валютних операцій є характерною рисою більшості країн, що розвиваються, і країн з перехідною економікою.

Аналіз міжнародного досвіду застосування валютних обмежень як головної складової валютної політики дозволяє дійти висновку, що крім широко використовуваних у нашій країні заходів, таких як здійснення валютних операцій тільки через уповноважені банки, ліцензування валютних операцій тощо, у світовій практиці досить поширені й інші способи. Серед них особливо виділяються обмеження позичкових операцій в іноземній валюті, що можуть здійснюватись лише з дозволу Міністерства фінансів і при наданні інформації про розмір кредитів, що видаються; залучення іноземних кредитів за умови попереднього дозволу органів валютного контролю, обмеження участі національних банків у наданні міжнародних позик в іноземній валюті тощо [1, с. 63].

Особливу актуальність має застосування валютних обмежень та валютного контролю у країнах, економіка яких перебуває в стадії ринкової трансформації, оскільки ринкові інструменти валютного регулювання в цих країнах ще тільки починають формуватись. У зв'язку з цим такі країни в своїй зовнішньоекономічній діяльності стикаються з такими складними проблемами, як вплив капіталів, скорочення національних валютних резервів, різкі

коливання грошово-кредитної системи й таке інше. Так, у країнах із стабільною економічною та політичною ситуацією за умови існування надійних гарантій повернення капіталу та процентів, які не тільки декларуються державою, а й суворо виконуються, а також вищої реальної процентної ставки експортерам вигідніше повертати валютну виручку в країну в найкоротші терміни, а інвесторам переводити вільні капітали з метою отримання вищого доходу, ніж тримати їх за кордоном на менш вигідних умовах.

Але в країнах, економіка яких перебуває в стадії ринкової трансформації, економічні та політичні умови нестабільні, тому в експортерів часто виникає бажання не повертати валютні кошти в країну, а залишати їх за кордоном. Це призводить до відпливу капіталів як національних, так і іноземних, що дуже негативно відбивається на економіці країни взагалі, а зокрема призводить до дефіциту платіжного балансу, різкого підвищення попиту на національну валюту на внутрішньому валютному ринку, а отже, й до зниження вартості національної грошової одиниці. У зв'язку з цим держава має встановлювати такі валютні обмеження, які б перешкоджали відпливу капіталів. Наприклад, законодавчо встановлюють строки повернення в країну виручки від експортних операцій, а також товарів (робіт, послуг) за імпортом за умови попередньої оплати, обмеження щодо вивезення валютних цінностей громадянами, заборону проведення розрахунків у іноземній валюті на території країни. Отже, валютні обмеження в період ринкової трансформації економіки застосовуються з метою захисту національної економіки країни, регулювання платіжного балансу і є об'єктивною необхідністю [2, с. 50].

Більшість промислово розвинених країн світу на цей час має вільно функціонуючі валютні ринки й вільно конвертовану національну валюту. Однак для досягнення цієї мети у свій час багато з них проводили політику твердих валютних обмежень відносно поточних валютних операцій і операцій пов'язаних з рухом капіталу. Поступово в результаті економічних перетворень обмеження на переміщення валютних засобів як усередині країни, так і за кордон були скасовані. У більшості країн Західної Європи валютні обмеження в

тій або іншій формі проіснували до 80-х років. США зняли валютні обмеження ще раніше. Зараз регулювання руху капіталу в цих країнах здійснюється за допомогою ринкового механізму та інструментів грошово-кредитної політики.

Світовий досвід свідчить, що валютні відносини і внутрішній валютний ринок успішно розвиваються за активної участі держави та ефективного контролю уповноважених органів за валютними операціями [3, с. 28].

Основними цілями валютного контролю є захист економіки країн від різких коливань грошово-кредитної системи й зменшення валютних резервів, пов'язаних з рухом капіталу, а також забезпечення національної безпеки.

Головним інструментом досягнення цілей валютного контролю донедавна служили обмеження руху капіталу. Розвиток внутрішнього фінансового ринку в промислово розвинених країнах Західної Європи, США і Японії, а також зміцнення зв'язків цих країн з міжнародними валютно-фінансовими структурами привели до здійснення найважливіших реформ грошово-кредитної політики й ослабленню валютного контролю.

Навіть у випадку формального скасування валютного контролю, як правило, здійснюється хоча б статистичне спостереження за процесами, що відбуваються при русі капіталів, найчастіше при цьому використовуються механізми, що раніше застосовувалися у валютному контролі (Німеччина, Японія). Ці ж механізми держави використовують і для реалізації завдань, пов'язаних з боротьбою з «відмиванням брудних грошей», чому в даний момент світовим співтовариством приділяється надзвичайно серйозна увага.

Валютний контроль активно використовувався абсолютною більшістю держав у критичні для їхньої економіки періоди, пов'язані з необхідністю відновлення господарства в післявоєнні роки або лібералізації економічних відносин, з метою захисту фінансової самостійності, стабільності їхньої грошової системи, зміцнення курсу національної валюти, мобілізації валютних ресурсів.

Системи валютного контролю, що обмежують валютні операції з використанням адміністративних мір, у даний момент функціонують,

наприклад, в Угорщині, Чехії й Словаччині. У Греції та Португалії до дійсного моменту існують обмеження на операції, пов'язані з рухом капіталів. У Польщі контроль за повнотою репатріації валютного виторгу здійснюють уповноважені банки при наявності ліберальної заявительної системи відкриття рахунків резидентами за кордоном.

Таким чином, уведення валютних обмежень є одним з характерних проявів валютної політики країн у періоди економічних та фінансових криз.

У той же час валютні обмеження в економіці держав і у відносинах між ними виконують двоїсту, суперечливу роль. З одного боку, вони служать діючим засобом вирівнювання платіжних балансів, підтримки курсів національних валют і концентрації в руках держави золотих і валютних ресурсів. Тому що валютний контроль обмежує доступ іноземних товарів і капіталів на ринок даної країни, він захищає національний ринок від економічної експансії інших держав, сприяє зростанню національного виробництва. З іншого боку, валютні обмеження сприяють розвитку підприємств, незалежних від імпортової сировини й працюючих на внутрішній ринок. Однак внаслідок того, що інші країни також їх застосовують, валютні обмеження служать істотною перешкодою для проникнення монополій на внутрішні ринки країн. Тому лібералізація валютного режиму не може бути миттєвою і повинна підкріплюватися відповідними макроекономічними умовами.

Список використаних джерел:

1. Кабанець О. Еволюція валютних обмежень / О.І. Кабанець // Вісник податкової служби України. 2001. – №13. – С. 62-63.
2. Резнікова О.О. Необхідність застосування валютних обмежень у період ринкової трансформації економіки / О.О. Резнікова // Банківська справа. – 1999. – №6 – С. 50-51.

3. Блащук Ю.О. Валютний контроль: міжнародний досвід і національні тенденції / Ю.О. Блащук // Вісник Національного банку України. – 2001. – № 4. – С. 28-30.

Червінчук Андрій Васильович

старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблемних питань правоохоронної діяльності Донецький юридичний інститут МВС України, кандидат юридичних наук

ІСТОРІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ АВТОМАТИЧНОЇ ФІКСАЦІЇ ПОРУШЕНЬ ПРАВИЛ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Ідея мінімізації впливу людського фактору на процес притягнення учасників дорожнього руху до відповідальності за вчинені правопорушення не нова і вже давно знайшла свою реалізацію на автомобільних шляхах багатьох країн світу. Українські законотворці також намагаються автоматизувати цей процес шляхом усунення або максимального віддалення суб'єкта владних повноважень від особи, яка притягається до адміністративної відповідальності задля запобігання корупційних ризиків.

Вперше механізм фіксації правопорушень працюючими в автоматичному режимі спеціальними технічними засобами, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, було запроваджено в Україні у 2008 році.

До адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху у разі їх фіксації працюючими в автоматичному режимі спеціальними технічними засобами, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобами фото- і кінозйомки, відеозапису притягувались власники (співвласники) транспортних засобів.

У разі знаходження транспортного засобу у володінні чи користуванні іншої особи, вибуття з володіння власника внаслідок протиправних дій або за наявності інших обставин, які свідчать про вчинення такого порушення іншою

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Всеукраїнської науково-практичної конференції

***«ЮРИСПРУДЕНЦІЯ ТА НАУКОВІ
ТОВАРИСТВА У ВНЗ – ШЛЯХ
ФОРМУВАННЯ ПРАВНИКА»
ПРИСВЯЧЕНА ДНЮ ЗАСНУВАННЯ
НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ***

28 квітня 2017 року

Кривий Ріг
2017

УДК 340.116: 34.09
ББК 67.9(4Укр)

Юриспруденція та наукові товариства у ВНЗ – шлях формування правника, присвячена дню заснування навчального закладу: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 28 квітня 2017 року). – Кривий Ріг, 2017. – 226 с.

*Рекомендовано до друку Вченою радою Донецького юридичного інституту МВС України
(протокол № 11 від «09» червня 2017 року)*

Публікується за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Юриспруденція та наукові товариства у ВНЗ – шлях формування правника», присвячена дню заснування навчального закладу, яка відбулася 28 квітня 2017 року у Донецькому юридичному інституті МВС України (м. Кривий Ріг, вул. Степана Тільги, 21).

Видання може бути корисним для студентів, аспірантів (ад'юнктів), слухачів магістратури, студентів та курсантів вищих навчальних закладів, а також всім, хто цікавиться проблемами наукових товариств в системі вищої освіти України.

Матеріали збірника опубліковані в авторській редакції.

Твердохліб В.В. Підтримка наукової діяльності державою. Досвід України	190
Тян Н.Г. Проблеми формування правової культури Української держави	193
Філіпенко Т.В. Зарубіжний досвід державного регулювання валютного ринку	197
Червінчук А.В. Історія впровадження в Україні автоматичної фіксації порушень правил дорожнього руху	202
Черненко Д.А. Конституційне право України – як галузь права	207
Шаповал Л.І. Дослідження відеозапису в цивільній справі	215
Южека Р.С. Наукове товариство курсантів, студентів і слухачів Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ	219
Яхіна Р.С. Проблеми зближення систем правового регулювання господарської діяльності	222
